

A ColourSchool2 projekt hatásvizsgálata

Zárótanulmány

**Készítette:
Balogi-Nemes Kutató
és Szolgáltató Bt.**

2014. június

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

Tartalomjegyzék

I. A hatásvizsgálatról.....	3
I.1 A ColourSchool2 projektről.....	3
I.2 A hatásvizsgálat módszerei.....	4
I.3 A vizsgálatban résztvevő diákok.....	5
II. A bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök, változások a projekt hatására.....	6
II.1 Asszociációk.....	6
II.2 Népszerű és népszerűtlen országok.....	8
II.3 Személyes kapcsolatok bevándorlókkal.....	10
II.4 Bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök és ezek változása a foglalkozások hatására.....	11
IV. Vélemények a ColourSchool2 projekttel kapcsolatban.....	15
IV.1 Elvárások.....	15
IV.2 A diákok elégedettsége.....	16
VI. Összegzés.....	21

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

I. A hatásvizsgálatról

I.1 A ColourSchool2 projektről

A 2012/2013-mas ColourSchool folytatásaként a ColourSchool2 projekt azt a feladatot tűzte ki, hogy film- és pszichodráma módszereit ötvözve a bevándorláshoz kapcsolódó ismeretterjesztő és élményeken alapuló interaktív foglalkozásokat szervezzen tíz budapesti és hat vidéki középiskolai osztály részvételével. A projekt célja a tanulók bevándorlással kapcsolatos ismereteinek bővítése, szociális érzékenységük, társadalmi tudatosságuk és nyitottságuk serkentése, ezáltal pedig a Magyarországon élő bevándorlók, elsősorban a harmadik országbeli állampolgárok elfogadottságának javítása, társadalmi beilleszkedésük megkönnyítése volt.

A 2013/2014-es tanév során minden osztály két alkalommal vett részt a 120 és 150 perces foglalkozásokon a Kino Cafe moziban, illetve vidéki art mozikban. A műhelymunkákat szakképzett drámapedagógus vezette, aki az első szakaszban Az Így neveld a sárkányodat! c. animációs film előre kiválasztott részletét vetítette le a diákoknak, majd a kiváltott vizuális élményt a pszichodráma eszközeivel – játék, drámajáték, beszélgetés és vita – ötvözve, innovatív interpretációs horizontot nyitott meg a bevándorlás élményének átérzésében és megértésében.

A két foglalkozás között a tanulók két projektfeladatot kaptak: elsőként egy fotósorozatot kellett készíteniük egy Magyarországon élő bevándorló életéről, hétköznapjairól, ami élményalapú, közvetlen tapasztalatszerzést nyújthat a diákoknak. A második projektfeladat az Én orrom c. film az osztállyal közös megtekintése volt, ezután a diákoknak közös montázst kellett készíteniük saját orr-fényképeik felhasználásával.

A második, záró- és egyúttal elemző foglalkozáson a tanulók egymás munkáit elemezték és értelmezték, megtekintették az Éjszaka a Földön c. film egyik jelenetét, végül egy meghívott harmadik országbeli állampolgár közreműködésével interaktív módon, közvetlenül ismerkedhettek meg egy bevándorló perspektívájával, tapasztalataival.

I.2 A hatásvizsgálat módszerei

A ColourSchool2 projekt hatásvizsgálata 2013 novembere és 2014 májusa között zajlott. A vizsgálat során különböző módszereket alkalmaztunk, hogy minél árnyaltabban megismerjük a diákok bevándorlókkal kapcsolatos attitűdjeit, illetve a projekttel kapcsolatos véleményét. **A felmérésben négy, véletlenszerűen kiválasztott osztály vett részt.** A négy megkérdezett osztály három fővárosi és egy vidéki középiskolából érkezett. Mind a négy osztály 9-edik évfolyamos volt a megkérdezés időpontjában, tehát a diákok ugyanabból a korcsoportból kerültek ki.

A kiválasztott osztályok diákjaival **az első ColourSchool foglalkozás megkezdése előtt felvettünk egy kérdőívet, ezt a pillanatot tekinthetjük a „beavatkozás” előtti, kiinduló állapotnak.** A második foglalkozást másfél-két hónappal követően újra felkerestük az osztályokat és egy második kérdőív kitöltésére kértük a diákokat. Úgy gondoltuk, hogy eddigre leülepedtek a foglalkozásokon szerzett élmények, valamelyest elmélyültek az ott tapasztaltak. A kérdőívek fő témáját a bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök alkották, második alkalommal ez kiegészült a ColourSchool2 projekttel kapcsolatos vélemények és elégedettség megismerésével. Az összehasonlíthatóság érdekében több kérdés megegyezett az első ColourSchool program kérdőíveiben feltett kérdésekkel. **Az első kérdőívet összesen 111 középiskolás töltötte ki, a másodikat 113 fő.**

A kérdőívek kitöltése után minden osztályban **félig-strukturált interjúkat készítettünk az önként jelentkező diákokkal, illetve osztályfőnökeikkel,** koordinátorral. Az interjúk célja az volt, hogy a kérdőívekkel felvett adatokhoz képest árnyaltabb képet kapjunk a résztvevők véleményéről mind a bevándorlókkal, mind a projekttel kapcsolatban.

Ezen kívül **résztvevő megfigyelést végeztünk a Colourschool foglalkozásokon,** illetve **interjúkat készítettünk a projekt megvalósítóival.** Ezek az interjúk az önreflexión túl a tapasztalatok összegyűjtését szolgálták, amelyek felhasználhatóak egy következő ColourSchool projekt tervezése és megvalósítása során.

I.3 A vizsgálatban résztvevő diákok

A megkérdezett diákok 60 százaléka lány, 40 százalékuk fiú. Egynegyedük 1997-ben született, azaz a megkérdezés időpontjában 16-17 éves volt. Kétharmaduk egy évvel fiatalabb, 1998-as születésű. A többiek, összesen 37 diák idősebb, 17-19 éves volt az adatfelvétel időpontjában.

A megkérdezett diákok szüleinek iskolai végzettségét tekintve a következő kép rajzolódik ki: az édesanyák közel fele főiskola vagy egyetemi végzettséggel rendelkezik, egytizedük gimnáziumi érettségivel, egy-egy ötödük szakközépiskolát illetve szakmunkásképzőt vagy szakiskolát végzett. Elenyésző azok száma, akik 8 általános osztályt vagy annál kevesebbet végeztek. Az édesapák esetében eltérőek ezek az arányok: négytizedük végzett valamilyen felsőoktatási intézményben, egytizedük gimnáziumi érettségivel rendelkezik. Egyötödük szakközépiskolát végzett, több, mint egynegyedük pedig szakiskolát vagy szakmunkásképzőt.

A megkérdezettek szüleinek négyötöde nem tartozik semmilyen nemzetiségi vagy etnikai kisebbséghez. A szülők 6 százaléka német nemzetiségű, 3 százalékuk roma. A fennmaradó egytized egyéb nemzetiséget jelölt meg, felük erdélyi magyar. A nagyszülőknél az egyéb nemzetiséghez tartozók aránya valamivel magasabb.

A diákokat arról is megkérdeztük, hogy egy 1-től 8-ig tartó skálán értékeljék családjuk anyagi helyzetét. A diákok átlagosan 5,14 pontot adtak erre a kérdésre. A diákok több, mint fele a középső kategóriákba helyezte el családját, 38 százalékuk pedig a felsőbb kategóriákba. Legmagasabb, 8-as pontszámot viszont senki nem adott. A diákok átlagosan 3,97 fős háztartásokban élnek, legjellemzőbb a 3 és 4 fős családmódel.

A diákok háromnegyedének értékelése szerint általános iskolájukba átlagos anyagi helyzetű gyerekek jártak. Közel egynegyedük úgy találta, hogy legtöbb osztálytársa jó anyagi helyzetben volt. A lakóhely tekintetében egyharmad vegyes lakókörnyezetből érkezett, ahol mindenféle emberek élnek; közel kétharmad pedig homogénnek tekinthető szomszédságban él.

II. A bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök, változások a projekt hatására

II.1 Asszociációk

Az első kérdőívben megkérdeztük a diákokat, hogy mi az a három szó, amely először eszükbe jut arról, hogy bevándorló. Legtöbbek arra asszociáltak, hogy az illető külföldi, külföldön született, más nemzetiségű, más kultúrából érkezik és más nyelven beszél. A következő témakör, ami a diákoknak eszébe jutott, a vándorlás körülményeivel kapcsolatos. Sokaknak az utazás, menekülés, menekültek jutottak eszébe; ezen kívül megjelentek a vándorlás indítékai is: szegénység, munkanélküliség, elnyomás, nehéz élethelyzet. A harmadik csoportba azokat az asszociációkat sorolhatjuk, amelyek egy-egy népcsoporttal kapcsolatosak. Itt a kínaiak és afrikaiak mellett megjelentek olyan kisebbségek is, mint a cigányok/romák illetve zsidók. Akik az utóbbiakat említették, gyakran negatív sztereotípiákat társítottak a népcsoportok mellé, pl. „segélyre szoruló”, „élősködő”, „...hazaszeretet hiánya”, „bűnöző”, „néger, Bicske, megerőszakolt kislány”, „ha többen vannak, veszélyesek”¹. A feltett kérdésre érkező válaszok azt mutatják, hogy a diákok sok esetben azonosítják a bevándorlókat a menekültekkel.

A következő ábra szemlélteti az első alkalommal kapott válaszokat:

---

¹ Idézetek a szöveges válaszokból.

Ugyanerre a kérdésre a második adatfelvételkor a következő válaszok érkeztek:

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs Alapjának támogatásával valósul meg.

A két ábra szemléletesen bemutatja, hogy **a foglalkozások hatására a diákok asszociációi áttrendeződtek, a gyakori asszociációk változatosabbak lettek.** Az első alkalommal a *külföldit* a következő három legnépszerűbb asszociáció követte: *kisebbség, menekült, cigány*. A második alkalomra jól látható, hogy a *külföldi* után következő top háromba új fogalmak kerültek: *más kultúra, idegen és külföld*. **A foglalkozásokon tisztázásra került, hogy kik a bevándorlók és kiket tekintünk menekültnek.** Leglényegesebb eredménynek az tartjuk, **hogy előtérbe került a más kultúra mint a bevándorlás egyik fontos eleme, illetve háttérbe szorultak az olyan, esetlegesen előítéletes asszociációk, mint a *cigány* vagy a *kisebbség*.**

II.2 Népszerű és népszerűtlen országok

A diákokat megkérdeztük arról, **hogy mely országokba látogatnának el szívesen, illetve hová nem utaznának el** akkor sem, ha megengedhetnék maguknak. Úgy gondoltuk, hogy a második kérdésre adott válaszok mögött számos sztereotípiát rejtőzhet. A legnépszerűbb országok között magasan az Amerikai Egyesült Államok vezet, a diákok egyharmada az első helyen nevezte meg az USA-t, ezt követi Japán, illetve az európai országok közül Spanyolország, Anglia és Franciaország. Általában a megnevezett ország kultúrája, látványosságai, az ott élők és a természeti kincsek iránt érdeklődnek a diákok. Sokuk nevezett meg olyan ismerőst vagy rokont, aki már járt az adott országban vagy esetleg ott él és pozitívan nyilatkozott róla.

A válaszadók egyharmada nem jelölt meg egy olyan országot sem, ahová nem szeretne elutazni. A megkérdezett diákok egytizede külön megerősítette, hogy nincs ilyen ország, minden helyre kíváncsiak lennének. A többiek olyan országokat jelöltek meg, ahová saját indoklásuk szerint a háborús helyzetből és terrorizmusból fakadó veszélyek, illetve az ott uralkodó szegénység miatt nem látogatnának el. A legnépszerűtlenebb országok Észak-Korea, Irak, Irán, Afganisztán és az afrikai államok voltak, Európán belül pedig Románia.

A népszerű országokkal ellentétben (ahová sokan személyes ajánlás alapján utaznának el) **a népszerűtlen országokkal kapcsolatos szöveges indoklások arra utalnak, hogy a diákok leginkább a médiából szerzik az információkat és ez alapján formálnak véleményt. Ezek az ismeretek gyakran korlátozottak és általuk kizárólag negatív sztereotípiák kapcsolódnak egy-egy országhoz vagy népcsoporthoz:**

„Csak rosszat hallok róluk.”

„Mert nem olyan fejlett országok, sok a bűnözés és a rossz ember. Nincsenek olyan igényeik, amikre nekem szükségem lenne.”

„Félnék, hogy bántanak.” (Szlovákia)

„Mert ott fogságba ejtik a nőket és kínozzák őket.” (arab országok)

„Szegény és/vagy háborús helyek, ahol megölnének a vallási különbség miatt.”

„Mert nagy a nyomor és sok a veszélyes ember.”²

---

² Idézetek a szöveges válaszokból.

II.3 Személyes kapcsolatok bevándorlókkal

Rákérdeztünk arra is, hogy a diákoknak milyen személyes kapcsolata van Magyarországon élő bevándorlókkal. Ennek egyik része arra vonatkozott, hogy vásárolnak-e árucikkeket, szoktak-e bevándorlók által üzemeltetett éttermekben/gyorséttermekben étkezni, illetve szoktak-e igénybe venni hazánkban élő külföldiek által nyújtott szolgáltatást. A diákok több, mint kétharmada szokott bevándorlótól vásárolni, jellemzően a kínai üzleteket, piacot említették. A gyorséttermek közül legnépszerűbbek a kínai és török étkezdék. Szolgáltatásokat ezzel szemben csak egyharmaduk szokott igénybevenni.

A személyes kapcsolatoknál kíváncsiak voltunk, hogy a válaszadóknak milyen nem magyar nemzetiségű barátai vannak – ez természetesen magába foglal olyanokat is, akik külföldön élnek. A megkérdezettek felének van cigány barátja; ennél valamivel kevesebb diáknak van német, zsidó és arab barátja. Egyharmaduk van jó kapcsolatban románval, afro-amerikaival és törökkel. Szintén sokan tettek említést határon túli magyar és lengyel barátról.

II.4 Bevándorlókval kapcsolatos attitűdök és ezek változása a foglalkozások hatására

A középiskolások bevándorlókval kapcsolatos attitűdjeit ún. Bogardus-skála segítségével mértük. Ez a skála a társadalmi távolság mérésére szolgál, azt mutatja meg, hogy a válaszadó milyen közel engedne magához egy bizonyos népcsoporthoz tartozó embereket. A klasszikus Bogardus-skálát az első ColourSchool projekt hatásvizsgálatához hasonlóan a diákok élethelyzetéhez igazítottuk, így a következő kérdéseket tettük fel:

- 1) *Szívesen venném, hogy Magyarországra költözzön egy ....*
- 2) *Nem bánám, ha iskolatársam lenne egy ....*
- 3) *Nem bánám, ha osztálytársam lenne egy ....*
- 4) *Nem bánám, ha padtársam lenne egy ....*
- 5) *Szívesen barátkoznék/járnék egy ...*

A kipontozott részt 16 nemzetiség felsorolása követte. A következő ábra azt mutatja be, hogy a diákok mennyire engednék közel az adott nemzetiség tagját. Minél magasabb az érték, annál közelebb engednék magukhoz, pl. egy átlagos 4-es érték azt jelenti, hogy a legtöbben padtársként is elfogadnák. Minden nemzetiségnél az első oszlop az első ColourSchool2 foglalkozás előtt mért eredményt, a második pedig a foglalkozások utáni eredményt mutatja. Az eredményekbe beleszámítottuk azt is, ha valaki nem válaszolt, ezt úgy értelmeztük, hogy azt sem venné szívesen, hogy az illető az országba költözzön.

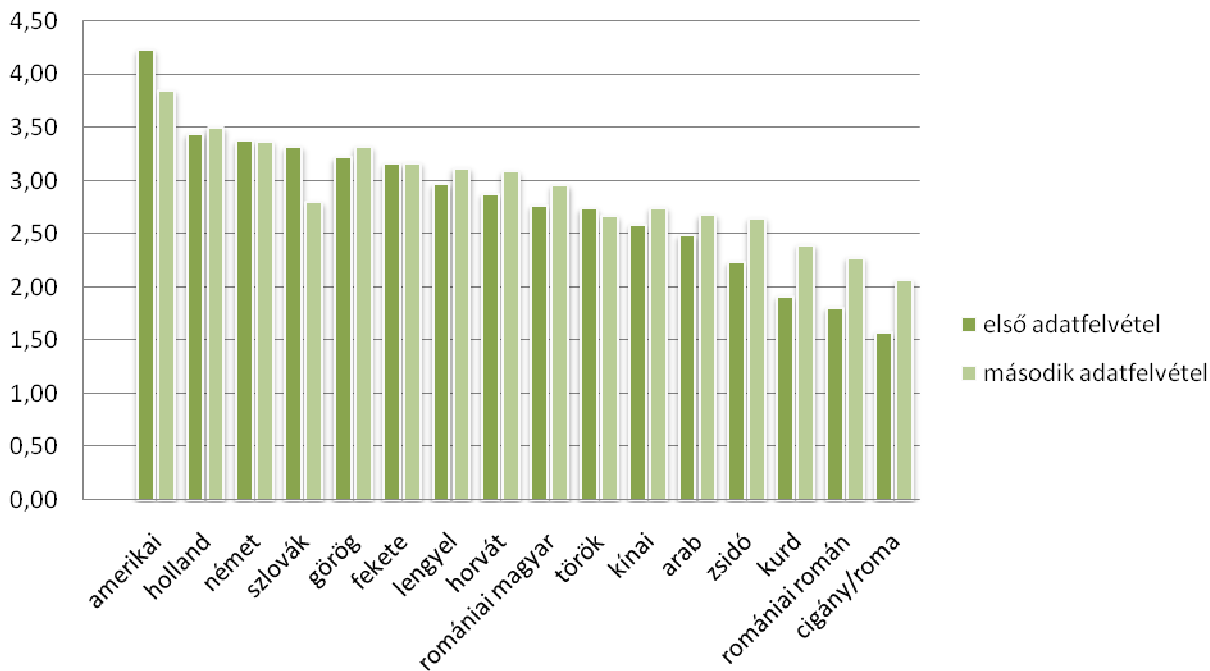
EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

Társadalmi távolság egyes nemzetiségekkel

Az ábrán látható, hogy **a foglalkozások hatására a legtöbb nemzetiséget közelebb engednék magukhoz a diákok, mint korábban.** Mindössze négy nemzet tagjaival lettek távolságtartóbbak (amerikai, német, szlovák, török). Tíz nemzet tagjai irányába több, mint egytizeddel emelkedett a diákok által adott átlagos érték. Ezen belül **különösen figyelemre méltó az az eredmény, hogy a korábban legnépszerűtlenebb nemzetek tagjai irányába történt a legnagyobb mértékű, pozitív elmozdulás (zsidó, kurd, romániai román, cigány/roma).**

	első adatfelvétel	második adatfelvétel	változás	változás mértéke
amerikai	4,23	3,85	↓	-0,38
holland	3,44	3,50	↑	+0,06
német	3,38	3,37	↓	-0,01
szlovák	3,32	2,80	↓	-0,52
görög	3,22	3,32	↑	+0,10
fekete	3,16	3,17	↑	+0,01
lengyel	2,97	3,12	↑	+0,15
horvát	2,88	3,09	↑	+0,21
romániai magyar	2,77	2,96	↑	+0,19
török	2,74	2,67	↓	-0,07
kínai	2,59	2,75	↑	+0,16
arab	2,49	2,68	↑	+0,19
zsidó	2,24	2,65	↑	+0,41
kurd	1,92	2,40	↑	+0,48
romániai román	1,81	2,28	↑	+0,47
cigány/roma	1,58	2,07	↑	+0,49
átlag:	2,80	2,96	↑	+0,16

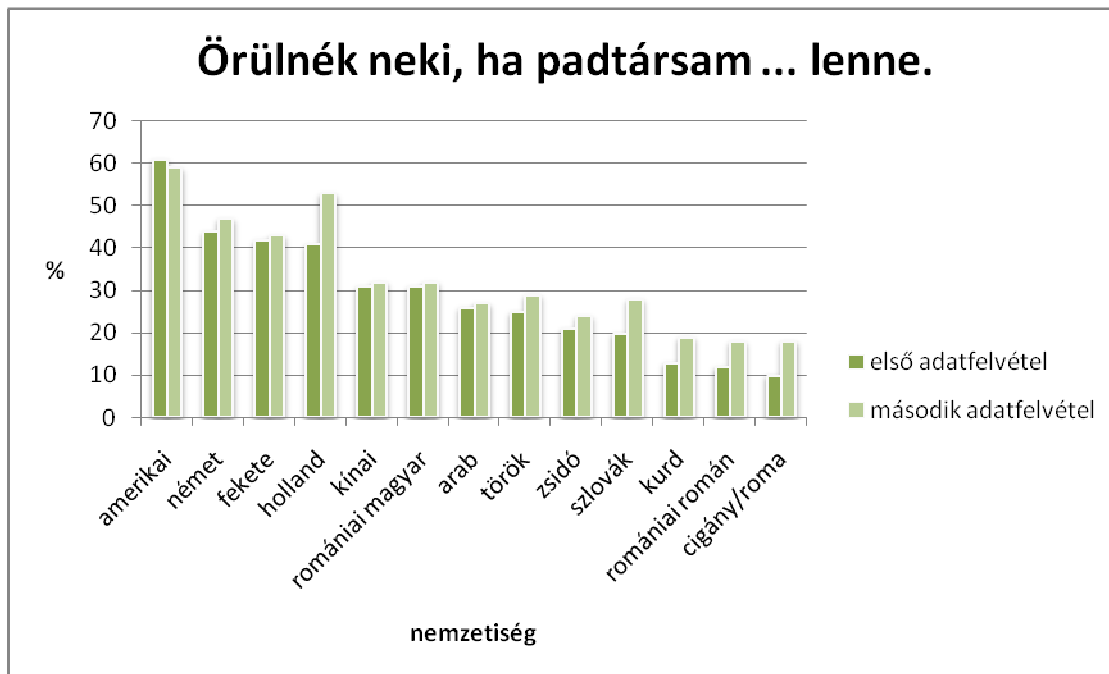
Mindkét adatfelvétel során rákérdeztünk, hogy a diákok mit szólnának hozzá, ha más nemzetiségű padtársuk lenne. 13 nemzetiséget soroltunk fel, a válaszlehetősége a következők voltak: zavarna, nem zavarna, örülnék neki, illetve nem tudom. A következő ábra azoknak az arányát mutatja be, akik üdvözölnének egy nem magyar padtársat.

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs Alapjának támogatásával valósul meg.

A társadalmi távolságok mérő kérdéssel párhuzamosan itt is hasonló eredményt kaptunk. **A foglalkozások hatására a diákok nagyobb aránya örülne egy más nemzetiségű padtársnak.** Mindössze egy nemzettel, az amerikaiakkal szemben csökkent kis mértékben a nyitottság. Ez érdekes eredmény annak fényében, hogy a foglalkozások előtt a diákok egyharmad első helyen nevezte meg az Amerikai Egyesült Államot mint azt az országot, ahová legszívesebben utazna el. Úgy gondoljuk, hogy a foglalkozásokon a bevándorlóról illetve a származási országokról kapott információk árnyalták a diákok véleményét és ezáltal kíváncsivá váltak más nemzetekre is. **Átlagon felül emelkedett a nyitottság mértéke az alábbi nemzetek irányába, köztük a korábban legkevésbé népszerű népcsoportok irányába is: szlovákok, romániai románok, cigányok/romák, kurdok.**

	első adatfelvétel (%)	második adatfelvétel (%)	változás	változás mértéke (%)
amerikai	61	59	↓	-2
német	44	47	↑	+3
fekete	42	43	↑	+1
holland	41	53	↑	+12
kínai	31	32	↑	+1
romániai magyar	31	32	↑	+1
arab	26	27	↑	+1
török	25	29	↑	+4
zsidó	21	24	↑	+3
szlovák	20	28	↑	+8
kurd	13	19	↑	+6
romániai román	12	18	↑	+6
cigány/roma	10	18	↑	+8
átlag:	29	33	↑	+4

IV. Vélemények a ColourSchool2 projekttel kapcsolatban

IV.1 Elvárások

Közvetlenül az első foglalkozást megelőzően arról kérdeztük a diákokat, hogy mit várnak a ColourSchool2 programtól. **A résztvevők nagyobbik részének nem volt semmilyen elvárása a programmal kapcsolatban, nem tudta, mire számíthat. A többiek a bevándorlókkal kapcsolatos ismeretbővítést, kellemes időtöltést, egy jó filmet, illetve a nyitottabb gondolkodás elősegítését várták.**

„Hogy jobban megismerjem a bevándorlókat.”

„Újabb ismereteket a külföldiektől illetve róluk, megtudni, hogy hogyan gondolkodnak és hogyan vélekednek hazánkról.”

„Hogy jól érezzem magam, tanuljak valami újat.”

„Kellemes időtöltést, összekovácsolja az osztályunkat.”

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

„Hogy egy jó filmet mutatnak.”

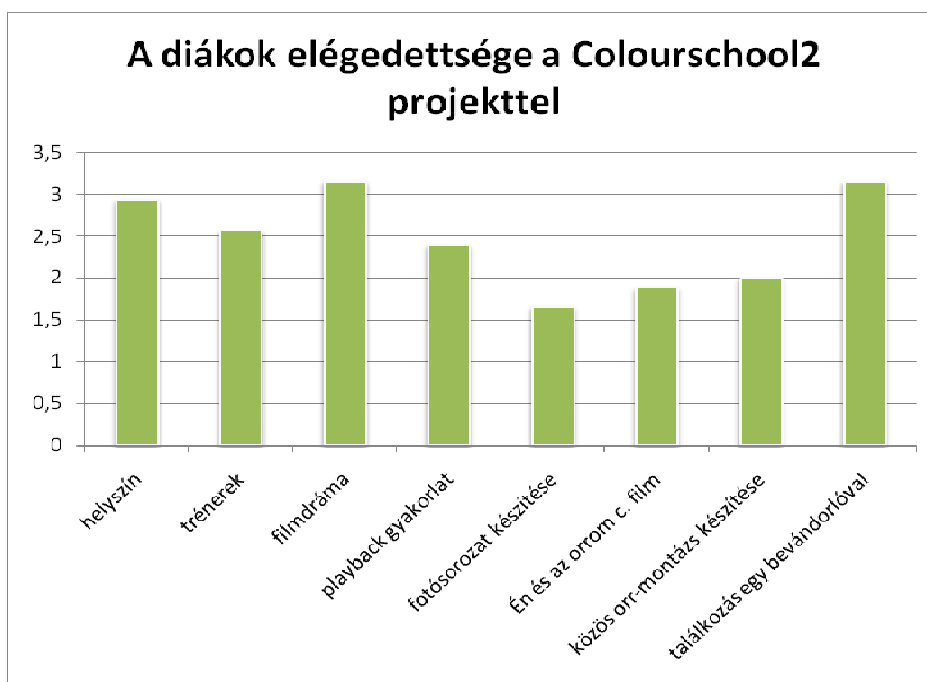
„Azt, hogy talán segít azon, hogy a magyarok befogadóak legyenek.”

„Hogy mindenki úgy fogadja el a másikat, ahogy van.”

„Azt, hogy valami olyat mutatnak, ami megmozgatja a fantáziám.”³

IV.2 A diákok elégedettsége

Másfél-két hónappal a második foglalkozást követően részletesen megvizsgáltuk a diákok véleményét a ColourSchool2 programmal kapcsolatban. Megkérdeztük a résztvevőket, hogy mennyire elégedettek a foglalkozások tartalmával, módszereivel, illetve a helyszínnel és a foglalkozásokat moderáló trénerekkel. A diákok 1-től 5-ig értékelték az előbbieket, az 5-ös jelentette azt, hogy a válaszadó teljes mértékben elégedett.

A diákok tetszését leginkább két programelem nyerte el: a filmdráma gyakorlatok (beszélgetés, gyakorlatok és értelmezés az Így neveld a sárkányodat és az Éjszaka a Földön c.

³ Idézetek a szöveges válaszokból.

filmek egyes jelenetei alapján), **illetve a találkozás egy hazánkban élő, harmadik országbeli bevándorlóval.** Az utóbbi alkalom során az osztályok és a meghívott vendég kötetlen beszélgetést folytattak, a diákoknak lehetősége nyílt kérdéseket feltenni. A szöveges értékelésben a megkérdezettek egyharmada külön kiemelte, hogy ezt találták a legérdekesebbnek az egész programon belül. Különösen érdekesnek találták, hogy megismerhették, hogy egy bevándorló hogyan látja a magyarokat. A diákok arra volt a leginkább kíváncsiak, hogy milyen volt a vendégnek Magyarországra jönni, hogyan élték meg azt, hogy ők idegenek, illetve mi segítette beilleszkedésüket.

A Mi volt számodra a legérdekesebb a ColourSchool2 programban és miért? kérdésre többek között a következő válaszok érkeztek:

- „Megismerhettem egy külföldi ország kultúráját és nehézségeiket Magyarországon.”
- „Amikor egy Magyarországon élő bevándorlóval lehetett beszélgetni. Nagyon izgalmas és érdekes dolgokat mondott.”
- „Találkozás egy Magyarországon élő bevándorlóval, teljes képet kaptunk milyen itt neki, milyen problémái vannak a beilleszkedésben.”
- „Bevándorlókkal való találkozás, mert testközelből hallhattam az érdekes történetet.”
- „Hogy közelebb hozta hozzám a külföldieket.”
- „Találkoztam egy bevándorlóval és elárulja, hogy más szempöngből milyen hazánk és mivel próbálhatunk javítani rajta/magunkon.”
- „Képek és filmek jó választása.”
- „Éjszaka a földön film, jól ábrázolja a különféle nemzetiségeket.”
- „Filmekről való beszélgetés, amikor mindenki kifejthette a véleményét. Együtt, egymást hallgatva mindenkiben sok új gondolat született.”
- „A képek elemzése, hogy minden csoport saját címet adhatott, írhatott. Sokszor teljesen más jutott az eszünkbe, máshogy láttuk a képet, mint a többi csoport.”
- „A programok sokszínűsége és hogy több oldalról, több nézőpöngttel kapcsolatban voltak foglalkozások.”
- „Összehozta az osztályt.”
- „Amikor kisebb csoportokban beszélgettünk és jeleneteket adtunk elő, mert az meghozta a hangulatot és megismerhettük egymást. Filmnézés is, mert szeretek filmet nézni.”
- „Úgy indultam neki, hogy engem nem fog megváltoztatni és mégis sikerült. Tetszett, hogy a filmek újak voltak és hogy mindenki közvetlen volt.”

A diákok ennél valamivel kevésbé voltak elégedettek a helyszínnel, a trénerekkel és a playback-típusú gyakorlatokkal. Az interjúk során elmondták, hogy sokuk számára

nehézséget okozott az egész osztály elé kiállni egy mini-jelenettel, illetve az, hogy mindenki számára kötelező volt a gyakorlat. A legtöbb diák nem volt megelégedve a következőkkel: fotósorozat készítése egy Magyarországon élő bevándorlóról, Az én orrom c. film megtekintése, illetve a közös montázs készítése. Itt külön ki kell térnünk arra, hogy mindhárom feladat a két foglalkozás között, egyénileg illetve az osztálytársakkal közösen megoldandó volt. A meghirdetett határidőre nem érkezett kellő számú pályamunka a fotósorozatokból, ezért a megvalósítók új feladatot jelöltek ki: montázs készítése az Én orrom c. film megtekintése után. A diákok jelentős részének nem tetszett ez a film, túl elvontnak és sokszor követhetetlennek találták.

A Mi az, ami legkevésbé tetszett a ColourSchool2 programban? kérdésre az alábbiakat is választották a diákok:

„Furcsák a saját magunk által eljátszott mini jelenetek. Senki nem járul hozzá, nem vagyunk színészek és félünk egymás elé állni.”

„Az egyéni és csoportos feladatok. Jobb, hogyha nekünk tartanak előadást és nem kell bennük szerepelniük.”

„Az első feladat arról szólt, hogy készítsünk fotósorozatot egy bevándorlóról, melyben az volt a rossz, hogy nehéz és szinte lehetetlen, mert sokan eléggé zárkóztak.”

„Fotósorozat készítése egy bevándorlóval. Pont ezzel hívjuk fel rá a figyelmet, hogy ő "más".”

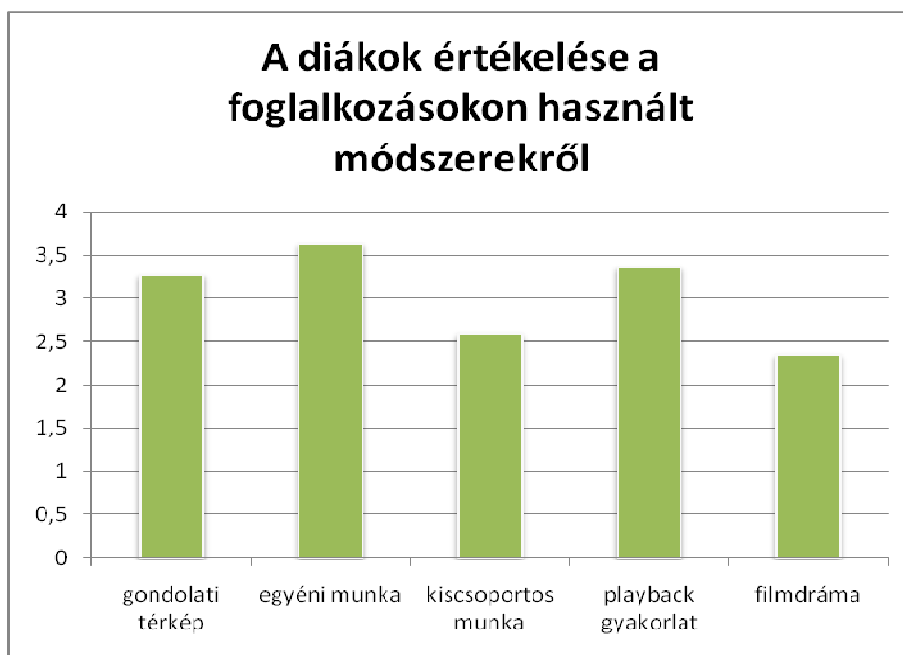
„Az orros film nagyon zavaros volt.”

„Nem mindenre kaptam meg a választ. Szerettem volna más kultúráról tanulni, jobban megismerni a külföldieket.”

Kíváncsiak voltunk arra is, hogy a diákok hogyan értékelik **a foglalkozásokon használt módszereket**, mivel ezek nagy része eltér az iskolai oktatásban használt módszerektől, ahol még mindig frontális osztálymunka a legjellemzőbb. Ennek szellemében **a diákok legtöbbször a jól megszokott egyéni munkát értékelték**. Az előző kérdésre adott válaszokkal valamelyest ellentétesen **második helyen a playback gyakorlatok** nyerték el tetszésüket. A megvalósítók tapasztalatai és a résztvevő megfigyelés alapján a mini-jelenetek eljátszása jól működő gyakorlat volt minden osztályban, teret nyújtott a kreativitásnak, illetve megmozgatta a diákokat – új szerepben, helyzetben láthatták egymást, és minden tanuló részt vett a megjelenítésben. **Szintén elnyerte a diákok tetszését a gondolati térkép**, amely összefoglalta és ábrázolta a foglalkozásokon használt, bevándorlással, befogadással kapcsolatos fogalmakat. Meglepő, hogy a korábbi pozitív értékelés ellenére a módszerek

közül utolsónak választották a tanulók a filmdráma módszerét, amely a kiscsoportos munkánál is kevésbé hasznosnak tartották.

V. A megvalósítók tapasztalatai

Az iskolák bevonása a megvalósítók véleménye szerint több nehézségbe ütközött, mint az első ColourSchool projekt idején. Az első projektben az iskolák pályázat útján vehettek részt a foglalkozásokon. A második projektben **a szervezés során a fő nehézséget az okozta, hogy a projekt a tervezettnél később indulhatott el, így a toborzás csak októberben kezdődhetett meg.** Eddigre a legtöbb megkeresett középiskolai osztály már rendelkezett éves tervvel és már nem fért bele az idejükbe a részvétel. Az első ColourSchool projektben résztvevő iskolákból mindössze két intézmény vállalta újra a részvételt, a többi résztvevő osztály megkeresése a Budapest Film Zrt. egyéb iskolai kapcsolatain keresztül történt. A ColourSchool2 toborzása során személyes kapcsolat épült ki rengeteg osztályfőnökkel és igazgatóval, ami nagyban meg fogja könnyíteni egy jövőbeni program előkészítését.

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

A foglalkozások megvalósítása során több gyakorlatnál korlátozó volt a helyszín: a moziateremben nem lehet az üléseket mozgatni, illetve az osztályteremhez hasonlóan a tanulók és a tréner egymással szemben helyezkednek el, nincs lehetőség körben ülni.

A megvalósítókkal arról számoltak be, hogy **jelentős eltérések voltak az egyes osztályok aktivitási szintje között** mind a foglalkozások, mind a projektfeladat megvalósítása során. A különbségek okai **néhány konkrét tengely mentén** rajzolódhatnak ki. A trénerek szerint az egyik legfontosabb ilyen az volt, hogy az osztály korábban találkozott-e már a foglalkozásokon használt nem frontális oktatási módszerekkel (csoportmunka, kooperáció, drámai megjelenítés, kötetlenebb jellegű beszélgetés, stb.). Azok az osztályok, amelyek számára ismeretlenek voltak a módszerek, nehezebben oldódtak fel és lassabban végezték el a gyakorlatokat. Ezzel párhuzamosan különbséget lehetett észlelni a vidéki és a budapesti osztályok aktivitása között is – a vidéki iskoláknak kevesebb lehetősége van érzékenyítő programokon, tréningeken részt venni, így a módszerek is szokatlanabban voltak számukra. Eltérés volt ezen kívül a korosztályok között is: a 12. évfolyamosok jobban el tudtak mélyülni a gyakorlatokban, illetve általában kreatívabb megoldások születtek pl. a képes feladatnál. Az idősebbek eltérő élettapasztalattal és önismereti szinttel rendelkeznek, mint az alsóbb évfolyamos korosztályok.

Az elsőként kiadott projektfeladat kudarcának több oka lehetett: egyrészt a fiatalok nem mernek odamenni egy idegenhez, másrészt saját osztályukban vagy ismeretségi körükben élő külföldieket nem azonosították bevándorlóként. A foglalkozások során nagy hangsúlyt kapott a szempontváltás: az, hogy a diákokból is lehet bevándorló, ha a jövőben esetleg más országban telepednek le. A második projektfeladat sikeresnek tekinthető – feltehetően annak köszönhetően, hogy a megvalósításban az osztályfőnököket is bevonták. A filmet az osztályfőnökök közösen nézték meg az osztállyal, ezután ők motiválták a montázsok elkészítését is. A ColourSchool2 megvalósítói azt tapasztalták, hogy az osztályfőnök elhivatottsága nagy hatással volt a diákok teljesítményére. A beérkezett fotókra a Facebook-on szavazhattak a diákok; ebben újra azt láttuk, hogy a fővárosi diákok jóval aktívabbak voltak.

VI. Összegzés

A hatásvizsgálat során mért, bevándorlókkal kapcsolatos attitűdök túlnyomóan pozitív irányba történő elmozdulása, a diákok nyitottabbá válása alapján bizonyított a ColourSchool2 projekt közvetlen érzékenyítő hatása. A felmérésben részt vevő négy középiskolai osztály diákjai nyitottabbak lettek több, korábban legkevésbé népszerű népcsoport irányába, őket nagyobb mértékben fogadnák el akár padtársként is. Emellett **árnyaltabb lett a diákok véleménye a bevándorlókkal kapcsolatban:** az asszociációk között előtérbe került a más kultúra mint a bevándorlás egyik fontos eleme, ezzel párhuzamosan háttérbe szorultak az esetlegesen előítéletes asszociációk. A foglalkozások hatására a diákok különbséget tudnak tenni menekült és bevándorló között, megismerték a vándorlás különböző motivációit.

A foglalkozásokon alkalmazott gyakorlatok közül nagy sikere volt a ColourSchool2 alapját képező filmdráma módszernek. A diákokra legnagyobb hatással a meghívott harmadik országbeli bevándorlóval való találkozás, közvetlen beszélgetés volt: ez a személyes tapasztalat nagymértékben hozzájárulhatott ahhoz, hogy a diákok nyitottabbá váltak a program hatására.

EURÓPAI INTEGRÁCIÓS ALAP

A projekt az Európai Unió Európai Integrációs
Alapjának támogatásával valósul meg.

